

Folketingets Sundhedsudvalg
Sendt via Folketingets hjemmeside

5. februar 2014
Dok. 139840 vj/sj

Vedr. L 126 (Forslag til ændring af lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet mv.) med forslag om Forbrugerrådet Tænks udtrædelse af Ankenævnet for Patientforsikringen

Den afgæede sundhedsminister har netop fremsat L126 – det ovenfor nævnte lovforslag, der bl.a. i § 58a, stk. 4, bestemmer en sammensætning af det nye Ankenævnet for Patientforsikringen (en sammenlægning af de hidtidige Patientskadeankenævn og Lægemiddelskadeankenævn). Det nye lovforslag indebærer, at Forbrugerrådet Tænk ikke længere vil være repræsenteret - angiveligt fordi de hensesyn, som Forbrugerrådet Tænk repræsenterer i ankenævnet, kan varetages af Danske Handicaporganisationer og Danske Patienter.

Vi har forgæves forsøgt at overbevise den afgæede sundhedsminister om, at dette ikke er holdbart. Hun har over for os svaret med en række argumenter for forslaget, som vi finder beror på misforståelser. Vi skal i det følgende redegøre for, hvordan vi ser på sagen, nemlig med stor alvor:

- Vi finder det ikke rimeligt at se bort fra Forbrugerrådet Tænk som en væsentlig aktør i varetagelsen af patientinteresser. Vi har en bred repræsentation i råd, nævn og udvalg på sundhedsområdet og deltager i både nationalt og internationalt samarbejde inden for sundhedssektoren, hvorfor vi trækker på en bred viden og erfaring.
- Vi finder det ikke rimeligt at fremføre, at der ikke er forbrugerretlige interesser på spil i patientforsikringsager. Patienter er blot et andet ord for forbrugere af visse sundhedsydelser. Forbrugerrådet Tænk repræsenterer her den almindelige dansker, der oplever fejl i sin behandling som patient, snarere end de kroniske patienter, hvis interesser varetages af de to andre patientorganisationer i ankenævnet. Og der er da også mange ankenævnsager, der vedrører den kategori, vi repræsenterer. Dette synspunkt understøttes da også af Forbrugerombudsmanden, Danske Patienter og Jordmoderforeningen.
- Vi finder det ikke rimeligt at betvivle kompetencerne hos Forbrugerrådet Tænks repræsentanter alene med henvisning til deres tilhørsforhold til en af vores medlemsorganisationer. Forbrugerrådet Tænks repræsentanter er særlig udpeget på baggrund af deres personlige kompetencer og fungerer i tæt samspil med vores sekretariats sundhedspolitiske arbejde.
- Lægemedelområdet er et forbrugerområde, hvor vi har en særlig interesse og ekspertise. Og som bekendt dækker lægemidler et meget bredt sortiment, og der er helt almindelige forbrugerinteresser i spil. Dette område har Forbrugerrådet Tænk arbejdet indgående med i over fyre år.
- Vi finder det ikke rimeligt at henvise til overkommelige praktiske problemer i forbindelse med, at vi i dag er tre organisationer, der skal dele to pladser. Det er en kendt praksis fra andre ankenævne, at man indkalder vekslende repræsentanter.
- Vi frygter en sneboldeffekt, hvor Forbrugerrådet Tænk fjernes generelt fra ankenævne på sundhedsområdet, hvorfor vores mulighed for mere generelt at være en stemme for de almene patienter undermineres – uden at der er andre til at tage over.

Disse forhold uddybes i det følgende.

Forbrugerrådet Tænks anvender ekspertisen fra andre råd i arbejdet

Ministeren har fremført, at vores repræsentation er historisk begrundet. Hvis der deri skulle ligge, at begrundelsen ikke længere er der, er vi helt uenige. Forbrugerrådet Tænk har i over fyre år haft patienters problemer i sundhedssystemet som et af sine vigtige indsatsområder og har det fortsat. Trenden andre steder i Sundhedsministeriet og Sundhedsstyrelsen er netop også at inddrage forbrugerne i flere og flere nævn, råd og udvalg. Senest har vi i løbet af efteråret 2013 fået en plads i Lægemiddelnævnet og tillader os hermed at liste flere relevante nævn op, hvor vi er repræsenteret inden for sundhedsområdet, for at illustrere bredden i vores arbejde med patientproblemer:

- Lægemiddelnævnet
- Rådet for lægemiddelovervågning
- Styregruppen for Institut for Rationel Farmakoterapi
- Baggrundsgruppen for patient og forbrugere i medicintilskuds-nævnet
- Udvalget for medicinsk udstyr
- Sundhedsvæsnets Disciplinær-nævn
- Praksisnævnet for Patientombuddet
- Regions- og landstandlægenævnet
- Tandskadeankenævnet
- Apotekernævnet
- Det nordiske cochrane centers advisory board
- Det rådgivende udvalg for IKAS (Institut for Kvalitet og Akkreditering i Sundhedsvæsnets)
- Sundhedsstyrelsens netværk mod forfalskede lægemidler
- Apotekerudvalget
- Udvalg om sundhedspersoners tilknytning til industrien
- Ændring af klagesystemet – etableringen af Patientombuddet
- Diverse udvalg under Dansk Standard

Også den europæiske forbrugerorganisation BEUC og den internationale Consumers International arbejder med patientinteresser, og Forbrugerrådet Tænk er aktiv deltager i dette arbejde i begge organisationer, både på medarbejderniveau og på ledelsesniveau. Det er helt parallelle problemer, der viser sig i Danmark og i andre højtudviklede lande, og vi har derigennem også mulighed for at trække på internationale erfaringer i vores arbejde.

Vi opfatter i al ubeskedenhed os selv som en væsentlig aktør i forsvaret af patientinteresser. Vi har de sidste par år med succes afholdt konferencer bl.a. om fremtidens apotekerstruktur og om reguleringen af medicinsk udstyr. Begge konferencer var velbesøgte og med deltagelse fra alle væsentlige interessenter på området og gav efter vores opfattelse et væsentligt input til debatten om emnerne.

Erstatningssager på sundhedsområdet er en sag for Forbrugerrådet Tænk

Det fremføres i lovbemærkningerne, at der ikke er forbrugerretlige interesser på spil i patientforsikringssager, hvor et af kravene for at være omfattet af patientforsikringsordningen er, at man er - eller har været - patient i sundhedsvæsenet.

At man kun kan klage over en fejlbehandling, hvis man bliver eller har været behandlet, siger sig selv, men for os er patient imidlertid blot et andet ord for en forbruger af visse sundhedsydelser, og vi forstår derfor ikke sondringen. Vi oplever tværtimod, at mange af de problemer, som vi forholder os til i ankenævnet, handler om problematikker, som vi genkender fra andre forbrugerankenævne – spørgsmål om fagligt korrekt behandling, forudsigelighed, ansvar, produktsikkerhed, information og erstatning. Vi henviser i den forbindelse til det høringsvar, som Forbrugerombudsmanden har afgivet vedr. lovudkastet. Han anfører, at det vil være meget betænkeligt, at netop Forbrugerrådet Tænk ikke længere deltager i behandlingen af forbrugernes erstatningssager på sundhedsområdet.

Efter vores erfaring er der mange sager i ankenævnene, som handler om patientgrupper, der ikke har kroniske lidelser, og som derfor ikke er repræsenteret af de to patientforeninger, som vi i dag deler pladserne i ankenævnet med. Således fylder patienter, som mener, at de har fået skade på ortopædisk-rurgiske afdelinger, meget blandt ankenævnsagerne. Det samme gør henvendelser til praktiserende læger. Dertil kommer alle de borgere, som bruger kosmetiske operationer, samt de ca. 60.000 fødende kvinder, som jo normalt ikke er medlem af en patientforening af den simple årsag, at de ikke har nogen lidelse – men brug for en sundhedsydelse, der kan have komplikationer. I den forbindelse vil vi henlede opmærksomheden på Jordemoderforeningens høringssvar, hvor de af samme årsag giver udtryk for, at de fødende kvinders sag ikke kan varetages af en patientforening alene.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at også Danske Patienter støtter vores repræsentation af denne grund – at vi supplerer hinanden, idet de repræsenterer patienter med specifikke kroniske lidelser, mens vi repræsenterer almindelige danskere, der mener, de har været ude for en fejlbehandling som patienter i sundhedssystemet.

Almindelige forbrugere forventer da også, at Forbrugerrådet Tænk har ekspertisen på området og repræsenterer dem i disse ankenævne. Vi har således mange forespørgsler fra borgere på området og informerer bredt igennem vores blad og øvrige medieplatforme. Forbrugerrådet Tænk er også altid inviteret med – eller står selv for – konferencer, møder og diskussionsfora inden for sundhedssektoren, ligesom vi årligt afgiver mange høringssvar vedr. sundhedsministeriets lovgivning. For at kunne spille denne rolle, som vi selv oplever som samfundsmæssigt vigtig, er det væsentligt at trække på viden fra ankenævnene.

Det er nyt for os, at denne repræsentation skulle være problematisk, og såfremt man fra ministeriets side oplever en repræsentant fra Forbrugerrådet Tænk som et problem (hvilket vi ikke er bekendt med), ville det være mere rimeligt at gøre os opmærksom på det konkrete problem, snarere end at betvivle værdien af vores samlede repræsentation.

Forbrugerrådet Tænks repræsentanter

Ministeren har også fremført, at vores repræsentanter kommer fra organisationer, som arbejder med helt andre fokusområder, som landbrug, fødevarer og miljø – underforstået, at de savner kompetencer eller repræsentativitet på patientområdet. Det finder vi ikke er en rimelig fremstilling. Det er rigtigt, at Forbrugerrådet tidligere har haft en enkelt repræsentant (blandt otte udpegede), der kom fra Landbrug og Fødevarers Familieudvalg (og ikke "Dansk Landbrug og Fødevarer", som det fremgår af ministerens svar), men vores repræsentanter udpeges ikke på grundlag af deres medlemskab af en bestemt organisation, men på baggrund af deres personlige kvalifikationer og med basis i Forbrugerrådet Tænks sekretariats arbejde på ankenævnets område. Formålet med at sammensætte ankenævne, som vi gør i Danmark, er vel også, at lægmænd skal have mulighed for at deltage i beslutningerne. De skal selvfølgelig have den nødvendige baggrund, men det mener vi også, at vores repræsentanter har. Vi lægger vægt på, at sekretariatet har en løbende dialog om ankenævnsarbejdet med vores repræsentanter, der således kan modtage faglig sparring fra vores system.

Forbrugerrådet Tænks nuværende repræsentanter i Patientskadeankenævnet er:

- Sine Jensen (sundhedspolitisk seniorrådgiver i Forbrugerrådet Tænks sekretariat, seks års erfaring med klagesystemet og indgående kendskab til klagesystemet, uddannet sygeplejerske og cand. mag.)
- Annette Ulstrup (uddannet sygeplejerske, har været aktiv i Patientforeningen Danmark i ti år og har hjulpet adskillige forbrugere med klagesager)
- Inge Pallesen (uddannet sygeplejerske, fire års erfaring med klagesystemet og derudover ti års erfaring i Vaccinationsforum med at hjælpe forbrugere med at klage)
- Anita Barbesgaard (jordemoder og medlem af Forbrugerrådet Tænks bestyrelse)
- Kirsten Nielsen (tidligere formand for Forbrugerrådet, atten års erfaring med klagesystemet)

- Jeppe Juul (medlem i femten år af Forbrugerrådet Tænks bestyrelse og tolv års erfaring med klagesystemet, medlem af Aktive Forbrugere)
- Nina Rahbek (jurist, tre års erfaring med klagesystemet)
- Bent Olufsen (tidligere mangeårigt medlem af Forbrugerrådets bestyrelse og mange års ankenævns erfaring)

Lægemiddelområdet er et forbrugerområde – kontinuiteten vil forsvinde

Ikke mindst lægemiddelområdet er præget af mange sager, som handler om klassiske forbrugerpolitiske problematikker, som produktsikkerhed og produktansvar, og hvor Forbrugerrådet Tænk i samspil med vores internationale organisationer har en mangeårig viden, og hvor vi har opbygget særlig ekspertise.

Vi oplever samtidig, at de andre patientorganisationer på dette felt har nedprioriteret deres indsats. Vi vil henlede opmærksomheden på mange nævn, hvor vi også historisk set har været de eneste, som varetog patienternes/forbrugernes interesse.

Tre organisationer kan godt dele to pladser

Ministeren henviser til praktiske hensyn: At det er besværligt, at tre organisationer skal dele to pladser. Men en mindre praktisk udfordring, der hidtil efter vores oplevelse ikke har givet vanskeligheder, bør ikke være den primære grund til at ændre et velfungerende samarbejde, hvor de tre organisationer supplerer hinanden. Denne praktik gør sig også gældende i andre ankenævne, for eksempel Forbrugerklagenævnet eller Advokatnævnet, som indkalder mange vekslende repræsentanter - langt flere end Patientskadeankenævnet. Skulle sekretariatet for Ankenævnet for Patientforsikringen opfatte det som et mere uoverstigeligt problem end deres kolleger i de andre nævnte ankenævne, kan vi tilbyde selv at koordinere repræsentationen.

Bliver Tandskadeankenævnet det næste?

Vi er blevet orienteret om, at Tandskadeankenævnets formandskab og sekretariat mener, at sammensætningen af organisationsrepræsentanter i Tandskadeankenævnet følger Patientskadeankenævnet, og at Forbrugerrådet Tænk derfor også bør udtræde af dette nævn, hvis vi skal udtræde af Ankenævnet for Patientforsikring.

Udmeldingen viser, at vi har grund til at frygte en sneboldeffekt, hvis lovforslaget bliver vedtaget i den nuværende form. På tandlægeområdet er patientforholdets karakter af også at være et forbrugerforhold særlig tydeligt, i og med at der er tale om køb af en serviceydelse med fri prisdannelse (om end med tilskud). Men vi kan frygte, at vores generelle mulighed for at arbejde med vigtige forbrugerpolitiske patientspørgsmål bliver undermineret, hvis vi tages ud af de relevante nævn – til skade for forbrugere/de almene patienter, der mister en vigtig stemme. Vi har svært ved at se andre, der kan tage over.

Vi håber, at udvalget vil ændre lovforslagets § 58a, stk. 4, således at Forbrugerrådet Tænks fortsatte repræsentation bliver sikret, og står selvfølgelig til rådighed for yderligere oplysninger.

Med venlig hilsen

Anja Philip
Formand

Lars Pram
Direktør